

Education at a Glance: OECD Indicators - 2006 Edition

Summary in Finnish

Education at a Glance: OECD-mittarit – vuoden 2006 julkaisu

Suomenkielinen tiivistelmä

Education at a Glance tarjoaa kouluttajille, poliitikoille, opiskelijoille ja heidän vanhemmilleen kattavan kokoelman tietoja lähes kaikista koulutukseen ja koulutuspolitiikkaan liittyvistä kvantitatiivisista ja kvalitatiivisista näkökulmista sekä OECD-maissa että lukuisissa OECD:n yhteistyömaissa. Koulumenestykseen, resursseihin, osallistumisasteeseen ja koulutuksen järjestämiseen liittyvien yksityiskohtien lisäksi raportti tarjoaa esimerkiksi perustaitojen opetuksen tärkeyttä, ihanteellista luokkakokoa tai lukuvuoden pituutta arvioitaessa tarvittavia objektiivisia tietoja.

Koulutusjärjestelmien laadun tarkasteleminen

Vuonna 2003 OECD:n PISA-tutkimus (Programme for International Student Assessment) mittasi OECD-maissa 15-vuotiaiden koululaisten menestystä matematiikassa. Suomessa, Etelä-Koreassa ja Alankomaissa saavutettiin yli puolen osaamistason verran parempia tuloksia kuin muissa OECD-maissa keskimäärin. Yhdessätoista muussa maassa (Australia, Belgia, Kanada, Tšekin tasavalta, Tanska, Ranska, Islanti, Japani, Uusi-Seelanti, Ruotsi ja Sveitsi) tulokset olivat OECD:n keskitason yläpuolella. Itävallassa, Saksassa, Irlannissa ja Slovakiassa tulokset olivat OECD:n keskitason, ja jäljelle jäävissä 11 maassa alle keskitason.

Samanlaista suoritusvertailua ei ole tehty aikaisempien sukupolvien kohdalla, mutta valmistumismäärät eri koulutusasteista antavat jonkinlaisen kuvan koulutuksen tasosta. OECD-maissa keskimäärin 42 % aikuisväestöstä on suorittanut vain keskiasteen koulutuksen. Noin 30 %:lla aikuisista on vain perusasteen koulutus ja 25 %:lla korkea-asteen koulutus. Maiden välillä on kuitenkin paljon eroja väestön koulutusrakenteessa.

Itä-Aasian maat menestyvät entistä paremmin verrattuna Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin. Kaksi sukupolvea sitten Etelä-Koreassa oli sama elintaso kuin

Afganistanissa nykyään, ja se oli yksi koulutuksessa heikoiten menestyneitä maita. Nykyään 97 % kaikista 25–34-vuotiaista eteläkorealaisista on suorittanut keskiasteen koulutuksen, mikä on suurin prosentti OECD-maissa. Etelä-Korean esimerkki ei ole ainoa: pelkästään vuosina 1995–2004 yliopisto-opiskelijoiden määrä yli kaksinkertaistui Kiinassa ja Malesiassa, Thaimaassa kasvua oli 83 % ja Intiassa 51 %.

Aasia on menestynyt hyvin myös laadullisesti. Yhdysvalloissa ja useimmissa Euroopan suurissa talousmaissa 15-vuotiaat menestyivät PISA-tutkimuksessa vain keskimukaisesti tai alle OECD:n keskitason. Kuusi Itä-Aasian koulutusjärjestelmää, jotka ottivat osaa PISA-tutkimukseen vuonna 2003, olivat kymmenen parhaan joukossa ja niiden opiskelijat menestyivät tasaisesti. Sitä vastoin EU:ssa keskimäärin 20 % ja Yhdysvalloissa yli neljännes 15-vuotiaista saavuttivat 1. tason (PISA-tutkimuksen alin taso) tai jäivät sen alle. Kaikissa OECD-maissa köyhistä perheistä tulevilla oppilailla on keskimäärin 3,5 kertaa suurempi todennäköisyys jäädä tasolle 1 tai sen alapuolelle kuin niillä oppilailla, jotka tulevat menestyneemmistä sosio-ekonomisista oloista.

Luokkakoko: pienempi ei ole aina parempi

Tutkimukset eivät osoita selvää korrelaatiota oppilaiden ja opettajien määrällisen suhteen ja menestyksen välillä. Japanissa, Etelä-Koreassa, Meksikossa, Brasiliassa, Chilessä ja Israelissa luokassa on 30 oppilasta tai enemmän, kun taas Tanskassa, Islannissa, Luxemburgissa, Sveitsissä ja Venäjällä oppilaita on 20 tai vähemmän, mutta esimerkiksi Luxemburgissa vain 2,7 % oppilaista on PISA-tutkimuksen parhaassa ryhmässä matematiikassa verrattuna Japanin 8,2 %:iin.

Opettajien ja oppilaiden vuorovaikutukseen vaikuttaa myös luokkien tai oppilaiden lukumäärä, joista opettaja on vastuussa, opetettava aine, opettajan ajankäyttö opettamiseen ja muihin velvollisuuksiin, oppilaiden ryhmäjako luokissa ja useamman opettajan yhteisopetuskäytäntö.

Sukupuolten välinen tasapaino: tytöt ohittamassa pojat

Sukupuolierot kouluttautumisasteessa ovat kääntymässä naisten hyväksi. 55–64-vuotiaiden kohdalla koulujärjestelmäkoulutuksen keskimääräinen kesto on pidempi naisilla vain kolmessa maassa, mutta 25–34-vuotiaiden kohdalla koulutuksen kesto on naisilla pidempi 20 OECD-maassa 30:stä, ja vain kahdessa (Sveitsi ja Turkki) jäljelle jääneestä kymmenestä maasta on kirjattu yli 0,5 vuoden ero koulutuksen pituudessa miesten hyväksi.

Tytöt suorittavat keskiasteen koulutuksen poikia useammin 19 OECD-maassa 22:sta, samoin kolmessa yhteistyömaassa, joiden yhteenlaskettua valmistumismäärää voidaan verrata sukupuolten välillä. Ero tyttöjen hyväksi on yli 10 % Tanskassa, Suomessa, Islannissa, Irlannissa, Uudessa-Seelannissa, Norjassa, Puolassa, Espanjassa ja Brasiliassa. Turkissa poikia valmistuu 8 % tyttöjä enemmän, kun taas Etelä-Koreassa ja Sveitsissä eroa on alle yksi prosentti.

Opettajien palkka ja työmäärä: kirjava kautta OECD:n

Yli 15 vuoden kokemuksen omaavien opettajien palkat perusasteen kouluissa suhteessa bruttokansantuotteeseen ovat alhaisimmat Unkarissa (0,91), Islannissa (0,69), Norjassa (0,87), Puolassa (0,83) ja Israelissa (0,73), ja korkeimmat Etelä-Koreassa (alempi perusaste 2,37, ylempi perusaste 2,36), Meksikossa (ylempi perusaste 2,09) ja Turkissa (alempi perusaste 2,44). Keskiasteen yleissivistävässä koulutuksessa (lukio) alhaisin suhde oli Norjassa (0,87), Puolassa (0,83), Islannissa (0,94) ja Israelissa (0,73).

Yli 15 vuoden kokemuksen omaavien opettajien palkat ylemmällä perusasteella vaihtelevat Puolan 10 000:sta Yhdysvaltain dollarista Saksan, Etelä-Korean ja Sveitsin 48 000 dollariin tai yli ja ylittävät 80 000 dollaria Luxemburgissa.

Opettajien reaali-palkat nousivat vuosina 1996–2004 lähes kaikissa maissa, eniten Suomessa, Unkarissa ja Meksikossa. Espanjassa alemman perusasteen ja keskiasteen opettajien reaali-palkat laskivat samaan aikaan, vaikka ne pysyivätkin OECD-maiden keskitason yläpuolella.

Julkisen sektorin koulujen keskimääräinen vuotuinen opetustuntimäärä on 704 tuntia, mutta se vaihtelee Meksikon ja Yhdysvaltojen 1 000 tunnista Japanin 534 tuntiin. Opetustuntien jakaantumisessa vuodelle on myös suuria eroja, esimerkiksi Islannissa opettajilla on enemmän tunteja 36-viikkoisen lukuvuoden aikana kuin Tanskassa, jossa lukuvuosi on 42 viikon pituinen. Opetustunnit ovat kuitenkin vain yksi opettajien työmäärän mittari, sillä työaikaan voi sisältyä myös valmisteluihin ja arviointiin tai harrastustoimintaan käytetty aika, joka voi olla huomattava.

OECD-maissa oppilaat saavat ohjausta keskimäärin 6 847 tuntia ikävuosina 7–14: 1 570 tuntia 7–8-vuotiaana, 2 494 tuntia 9–11-vuotiaana ja 2 785 tuntia ikävuosina 12–14. OECD-maissa lukeminen ja kirjoittaminen, matematiikka ja luonnontieteet muodostavat keskimäärin lähes 50 % 9–11-vuotiaiden ja 41 % 12–14-vuotiaiden pakollisesta opetuksesta. 9–11-vuotiaiden kohdalla maiden kesken on suuria eroja pakollisessa lukemisen ja kirjoittamisen opiskelussa: Australian, Chilen ja Israelin 13 %:sta tai alle Ranskan, Meksikon ja Alankomaiden 30 %:iin. Vieraisiin kieliin käytetty aika vaihtelee myös paljon, Australian, Englannin, Japanin ja Meksikon 1 %:sta tai alle Luxemburgin 21 %:iin.

Koulutuksen kustannukset: OECD-maissa keskimäärin 5,9 % BKT:stä

Koulutusmenot ovat OECD-maissa keskimäärin 5,9 % bruttokansantuotteesta vaihdellen Turkin 3,7 %:sta Islannin 8 %:iin. Tyypillisessä OECD-maassa yhden oppilaan koulutukseen vuodessa käytetään alemmalla perusasteella 5 450 Yhdysvaltain dollaria, 6 962 dollaria ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutuksessa ja 11 254 dollaria korkea-asteella. OECD-maat käyttävät keskimäärin 77 204 dollaria oppilasta kohden perus- ja keskiasteen koulutuksen laskennallisen keston aikana. Kokonaissummat vaihtelevat Meksikossa, Puolassa, Slovakiassa, Turkissa, Brasiliassa, Chilessä ja

Venäjäällä käytetystä alle 40 000 dollarista Itävallassa, Tanskassa, Islannissa, Italiassa, Luxemburgissa, Norjassa, Sveitsissä ja Yhdysvalloissa käytettyyn 100 000 dollariin tai yli. Korkea-asteella laaja kurssitarjonta vaikeuttaa vertailua. Esimerkiksi Japanissa korkea-asteen opiskelijaa kohden käytetään vuodessa suurin piirtein yhtä paljon kuin Saksassa (11 556 dollaria Japanissa, 11 594 dollaria Saksassa). Korkea-asteen koulutus kuitenkin kestää Saksassa 5,4 vuotta ja Japanissa 4,1 vuotta, joten Japanissa jokaista korkea-asteen opiskelijaa kohden käytetään vain 47 031 dollaria, kun taas Saksassa vastaava summa oli 62 187 dollaria.

On pantava merkille, että pienemmät menot oppilasta kohden eivät välttämättä johda heikompiin tuloksiin. Esimerkiksi Etelä-Koreassa ja Alankomaissa menot ovat perus- ja keskiasteella alle OECD:n keskitason, mutta molemmat maat olivat PISA 2003 - tutkimuksessa parhaiten menestyneiden maiden joukossa.

Menot perus- ja keskiasteen opiskelijaa kohden kasvoivat kaikissa maissa vuosina 1995–2003. Kuudessatoista 26:sta OECD- ja yhteistyömaasta, josta saatiin tietoja, muutokset olivat yli 20 %, ja Australiassa, Kreikassa, Unkarissa, Irlannissa, Meksikossa, Alankomaissa, Puolassa, Portugalissa, Slovakiassa, Turkissa ja Chilessä muutokset olivat 30 % tai enemmän. Ainoat maat, joissa menot perus- ja keskiasteen opiskelijaa kohden kasvoivat 10 % tai alle, ovat Saksa, Italia, Sveitsi ja Israel. Pienenevät opiskelijamäärät eivät näytä olevan näiden muutosten pääaiheuttaja.

Tilanne on erilainen korkea-asteella. Seitsemässä OECD- ja yhteistyömaassa 27:stä, joista saatiin tiedot (Australia, Tšekin tasavalta, Puola, Portugali, Slovakia, Brasilia ja Israel), menot korkea-asteen opiskelijaa kohden laskivat vuosina 1995–2003, pääasiassa opiskelijamäärässä tapahtuneen yli 30 % kasvun takia. Toisaalta kulut opiskelijaa kohden kasvoivat huomattavasti Kreikassa (93 %), Unkarissa (70 %), Irlannissa (34 %), Meksikossa (48 %) ja Chilessä (68 %) lisääntyneestä opiskelijamäärästä huolimatta. Kahdenkymmenen seitsemän OECD-maan ja yhteistyömaan joukossa Itävalta, Kanada, Tanska, Saksa, Italia, Alankomaat ja Turkki olivat ainoat maat, joissa korkea-asteen opiskelijamäärä kasvoi alle 10 %.

Kuka maksaa? Valtiot maksavat laskun edelleen, mutta yksityinen rahoitus on kasvussa

Keskimäärin 93 % perus- ja keskiasteen koulutuksesta OECD-maissa maksetaan julkisista varoista, vaikka yksityinen rahoitus on yli 13 % Australiassa, Saksassa, Etelä-Koreassa, Meksikossa, Sveitsissä, Britanniassa ja yhteistyömaa Chilessä. Vuosina 1995–2003 julkisen rahoituksen määrä kasvoi yhtä monessa maassa kuin se laskikin.

Korkea-asteella yksityinen rahoitus on kuitenkin yleisesti kasvanut. Se kasvoi yli 3 % puolessa tiedot antaneista maista ja yli 9 % Australiassa, Italiassa ja Isossa-Britanniassa.

Yksityisesti rahoitetun korkea-asteen koulutuksen osuus vaihtelee Tanskan, Suomen, Kreikan, Norjan ja Turkin alle 5 %:sta Australian, Japanin, Etelä-Korean, Yhdysvaltojen ja Chilen yli 50 %:iin. Suurin osa yksityisestä rahoituksesta tulee kotitalouksilta, erityisesti lukukausimaksujen muodossa. Neljännes maista ei peri maksuja, ja loppujen kohdalla maksujen määrä vaihtelee suuresti.

Koulutukseen investoiminen: hyvä tuotto kansantalouksille ja yksityisille

Julkinen sektori kustantaa suurimman osan koulutuksesta, ja monet tutkimukset osoittavat, että rahat on käytetty viisaasti. Yhden lisäkoulutusvuoden arvioitu pitkän aikavälin vaikutus talouden tuotantoon OECD-alueella on yleisesti 3–6 %. Taloudellisen kasvun syiden analyysi paljastaa, että kasvanut työvoiman tuottavuus selittää vähintään puolet BKT:n kasvusta useimmissa OECD-maissa vuodesta 1994 vuoteen 2004. Kaikki tuottavuuden kasvu ei johdu koulutuksesta. Kuitenkin tutkimus, jossa käytetään lukutaitoa inhimillisen pääoman mittarina osoittaa, että maa, jonka lukutaitotaso on 1% kansainvälistä keskiarvoa korkeampi, tulee saavuttamaan 2,5 % korkeamman työvoiman tuottavuuden ja 1,5 % korkeamman BKT:n asukasta kohden kuin muut maat.

Koulutus on hyvä investointikohde myös yksityisille henkilöille. Ottaen huomioon, että perusasteen koulutus ja joissakin maissa myös keskiasteen koulutus on pakollinen, ”sijoituspäätös” koskee pääasiassa sitä, opiskeleeko pidemmälle. Huolimatta laajalle levinneistä raporteista ”tutkintoinflaatiosta” ja tutkintojen arvostuksen heikkenemisestä sijoitus yliopistotutkintoon voi tuottaa yksityisiä vuosituottoja (laskettu vertaamalla tulevia mahdollisia tuloja yksityisiin opiskelukuluihin) jopa 22,6 %. Odotettujen tuottojen keskiarvo on yli 8 %. Välilliset hyödyt ovat myös merkittäviä monien kansallisten analyysien osoittaessa positiivisen kausaalisen suhteen korkean koulutustason ja paremman henkisen ja fyysisen terveyden välillä.

Koulutus ei kuitenkaan poista sukupuoleen liittyviä tuloeroja: koulutustasosta riippumatta naiset ansaitsevat tavallisesti vain 50–80 % siitä mitä miehet.

Väestön rakenteellisten muutosten vaikutus

Kahdessakymmenessäkolmessa OECD-maassa 30:stä, sekä Chilessä, opiskelijoiden määrä oppivelvollisuuskoulutuksessa laskee seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tämä suuntaus on voimakkain Etelä-Koreassa, jossa 5–14-vuotiaiden määrän ennakoitaan laskevan 29 %. Tšekin tasavallassa, Puolassa, Slovakiassa ja Venäjällä 15–19-vuotiaiden ikäryhmässä laskusuuntauksen odotetaan olevan 30 % tai enemmän.

Joissakin maissa lasku on tapahtunut aikaisemmin. Esimerkiksi Espanjassa 20–29-vuotiaiden määrän oletetaan laskevan 34 %:lla seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Jos oletetaan, että osallistumismäärät ja kulut oppilasta kohden pysyvät nykyisillä tasoillaan, väestökehitys viittaa siihen, että kaikissa OECD-maissa ja Chilessä neljää maata lukuun ottamatta koulutuksen kulut vähenevät tarjoten näissä maissa todennäköisesti paremmat mahdollisuudet nostaa opiskelijamääriä tai opiskelijaa kohti käytettävää rahamäärää. Sitä vastoin Yhdysvalloissa väestöennusteet osoittavat suhteellisen suurta kasvua seuraavan kymmenen vuoden aikana, mikä voi johtaa rahoituspaineisiin.

© OECD 2006

Tämä tiivistelmä ei ole virallinen OECD-käännös.

Tämän tiivistelmän kopioiminen on sallittua sillä edellytyksellä, että OECD:n tekijänoikeudet ja alkuperäisen julkaisun nimi mainitaan.

Monikieliset tiivistelmät ovat käännettyjä otteita OECD:n julkaisuista, jotka on julkaistu alunperin englanniksi ja ranskaksi.

Julkaisuja on saatavilla maksutta OECD:n verkkokirjastossa osoitteessa www.oecd.org/bookshop/

Lisätietoja antaa: OECD Rights and Translation unit,
Public Affairs and Communications Directorate.

rights@oecd.org

Fax: +33 (0)1 45 24 99 30

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Vieraile osaston verkkosivuilla osoitteessa www.oecd.org/rights/

